

Návrh na zavedenie výuky pôvodnej kultúry v slovenských základných školách

Bohatosť a dôležitosť pôvodnej slovenskej kultúry a jej význam pre vzdelávanie si rozhodujúce kruhy Slovenskej republiky dodnes málo uvedomujú. Kým v maďarských základných školách sa už dnes môžu deti učiť maďarské ľudové tance, u nás sa slovenské tance učiť v podstate nemožno, takisto je v školách čoraz menej spevu. Vytlačilo ho hudobné teoretizovanie, ktoré na rozdiel od spevu stres neodbuára. O tom, že slovenské ľudové tance môžu byť uznanou hodnotou, svedčí aj to, že Česká republika má v rámci kultúrneho dedičstva UNESCO zapísaný ľudový tanec slovácky verbunk.

Deti v školskom veku majú čoraz väčšiu pripútanosť k virtuálnemu svetu počítačov a čoraz ďalej ku prírode. To sa odráža nielen v narušenej psychike, ale aj v rastúcej civilizačnej nezužitosti, ktorá sa už v detskom veku prejavuje nepriaznivými zdravotnými dopadmi, od držania tela a ťažkostiach s chrbticou až po rôzne neurózy, alergie, nárast násilia a kultúrny úpadok.

Tento stav v týchto a mnohých ďalších rovinách môžeme vylepšiť.

Navrhujeme vylepšiť jestvujúci vzdelávací spôsob, miestami zjednodušiť a súladne rozvinúť.

Navrhujeme:

- Zaradiť do vzdelávania ucelenú a prehľadnú **náuku o pôvodných sviatkoch**. Umožniť náležitým - hravým, divadelným, alebo inak zaujímavým - spôsobom aj uskutočňovanie niektorých vybraných ľudových obradov, ako slnovratovo-novoročný maškarný ples, vynášanie Moreny, stavanie mája, slávnostné pálenie vatry na letný Slnovrat k záveru školského roku.
- Zvážiť spôsoby a rozsah výuky menej obľúbenej hudobnej teórie a zaviesť **náuku hry na jednoduché** troj a šesťdierové **píšťaly** a koncovky slovenského ľudového typu a jednoduchý strunový brnkací nástroj typu **gusli** (slovanská lýra). Denné rozospievanie vybranými, textovo aj hudobne vhodnými ľudovými piesňami nielenže zlepši umelecké schopnosti detí, ale aj zníži stres. Ťahavé slovenské piesne (trávnice) sa dajú použiť ako protistresové dychové cvičenia – prirodzené rozjímania.
- Vo výtvarnej náuke umožniť **kreslenie pôvodných ľudových pravzorov** (archetypov). Ako sú stromy života, kvety, ružice a iné prvky z krojov a výzdoby domov, nástrojov a podobne. Umožniť aj vyšívanie, prípadne jednoduché šitie a takto v súlade s tradíciou rozvíjať novú tvorivosť.
- Do výuky telocviku, prípadne iného predmetu, zaviesť primeranú **výuku** prvkov **ľudových tancov** – hlavne nepárových horských a iných ľudových tancov, ktoré sú veľmi prínosné pre pohybovú kultúru, chorovodov a iných tancov rozvíjajúcich aj spoločenské čítanie.
- Umožniť v školách prvky **prírodného hospodárenia** – na školských pozemkoch pestovať rastliny, zeleninu a umožniť deťom podieľať sa na jej spracovaní a takisto umožniť im jesť plody, ktoré sadili a opatrovali. Dbáť na bezchemický spôsob hnojenia a ošetrovania v súlade so skúsenosťami ľudového hospodárstva.
- Umožniť základné **celostné prírodné vzdelanie** o kolobehu života v prírode – o stromoch, kríkoch, bylinkách, živočíchoch, o prírodných živloch a ich prírodnej nadväznosti. Podľa vzoru **ochraňovaných hájov** našich predkov starať sa i o nejaký kus zeleného porastu, spájať sa s ním vo vzdelávaní, aj citom a umením a viesť v tomto prírodnom prostredí vybrané časti výuky.
- Spracovať pre deti a sprístupniť im prijateľným spôsobom **národopisné a národovedné** (etnografické a etnologické) **správy** o vývoji našej **pôvodnej** (slovenskej, slovanskej, indoeurópskej) kultúry a spoločnosti.
- Umožniť primeranú výuku prvkov **slovenského (slovanského) koreňoslovía** (etymológie) a to od toho ročníka, od ktorého sa deti učia cudzí jazyk
- Umožniť a podporiť **rozvoj krúžkovej a inej mimoškolskej činnosti**, ktorá by umožnila rozvoj vybraných smerov aj mimo vyučovacieho času.
- Umožniť v školách **prístup k čistej vode** a v stravovacích jednotkách podávať **zdravú stravu**
- Ďalšími spôsobmi vylepšiť stav **prírodnosti a nadväznosti** školskej náuky **na našu pôvodnú kultúru**

Na to, aby sme mohli vylepšiť takýmto spôsobom naše vzdelávanie, je potrebné vytvoriť prípravnú skupinu, ktorá vytvorí potrebné podklady a navrhne zabezpečenie pomôcok a iných podmienok.

Rodný kruh môže v tomto smere spolupracovať a poskytnúť potrebné zdroje o pôvodnej kultúre a skúsenosti zo vzdelávania v školách, ale aj víkendových a prázdninových podujatiach.

K devínskemu budeniu, pri jesennej rovnodennosti 2007

Miro Žiarislav Švický